

TROPISCH NEDERLAND

VEERTIENDAAGSCH TIJDSCHRIFT
TER VERBREIDING VAN KENNIS OMTRENT
NEDERLANDSCH OOST- EN WEST-INDIË

ONDER REDACTIE VAN PROF. DR. A. W. NIEUWENHUIS, DR. Z. KAMERLING,
S. A. REITSMA, PROF. DR. B. G. ESCHER, C. K. KESLER EN H. F. TILLEMA.

Vaste medewerkers: G. J. STAAL, Oud-Gouverneur van Suriname, Prof. Dr. L. P. LE COSQUINO DE BUSSY,
H. CH. G. J. VAN DER MANDERE, M. C. VAN ROUVEROY VAN NIEUWAAL en vele anderen.
UITGAVE: N. V. DRUKKERIJ EN UITGEVERIJ J. H. DE BUSSY, ROKIN 60-62, AMSTERDAM

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR: FRANCO PER POST f 12.—, VOOR HET BUITENLAND f 15.—
LOSSE NUMMERS VOOR ZOOVER BESCHIKBAAR. f 0.50.

Stukken voor de redactie in te zenden: Jan van Goyenkade 44, Leiden.

INHOUD: Koepang (Timor). Naar Noenbaoensaboe en Namosain, door M. OOSTWOUD WIJDENES. II. — De beteekenis van
Curaçao voor den wereldhandel. Veranderingen in de laatste 25 jaar, door C. K. KESLER. VIII. — De verscheidenheid der
volken in Indië als uitvloeisel van woonplaats en beschaving. Midden-Sumatra, door Prof. Dr. A. W. NIEUWENHUIS. XX.

KOEPANG (TIMOR)

Naar Noenbaoensaboe en Namosain

door M. OOSTWOUD WIJDENES.

II.

Maar ziet nu rechts naar dat rijk panorama:
de klare, pauwblauwe, vlakgestreken zee,
waarover onvoelbare zuchtjens teere rimpel-
lijnen zaaien, waarin het zonlicht kristalli-
seert en in millioenen zuiltjes verzinkt; die
loome gladgetooverde zee, schuimloos sabbe-
lend aan het strand van Noenbaoensaboe en
Namosain, dat één flikkerwitte, breede streep
langs de groene lontar- en klapperpalmenkust
vormt, die wijd ombuigt naar het eiland
Semaou. Wat is dit mooi!

Hier vind ik al lang weer goed, dat ik er in
de hitte op uit ben getrokken.

Wij dalen naar het strand af, lopen de
kurkdroge rivier, die hier uitmondt, over en

zijn in Noenbaoensaboe. Bij enkele zoet-
waterputten vlak aan zee liggen kleine huis-
jes, gebouwd van lontarblad en gawang-
nerven bijeen; sommige zoo klein, dat een
opgeschoten schooljongen er bijna overheen
kan kijken. Savoeneezen wonen hier, een
mooi ras. „Maar zij eten nog hondenvleesch!”
zeggen de Rotineezen minachtend. De vrou-
wen zijn met toewijding geschapen, de man-
nen hebben iets zachts. Ik stel mij zoo voor,
dat dit volk in Hawaï geen gek figuur zou
slaan. Met hun prachtige tanden lachen zij
graag, oer-eenvoudige stervelingen. Wat past
hun leven bij de hitte. Is het wonder, dat deze
mensen voor natuurschoon niet ontvanke-

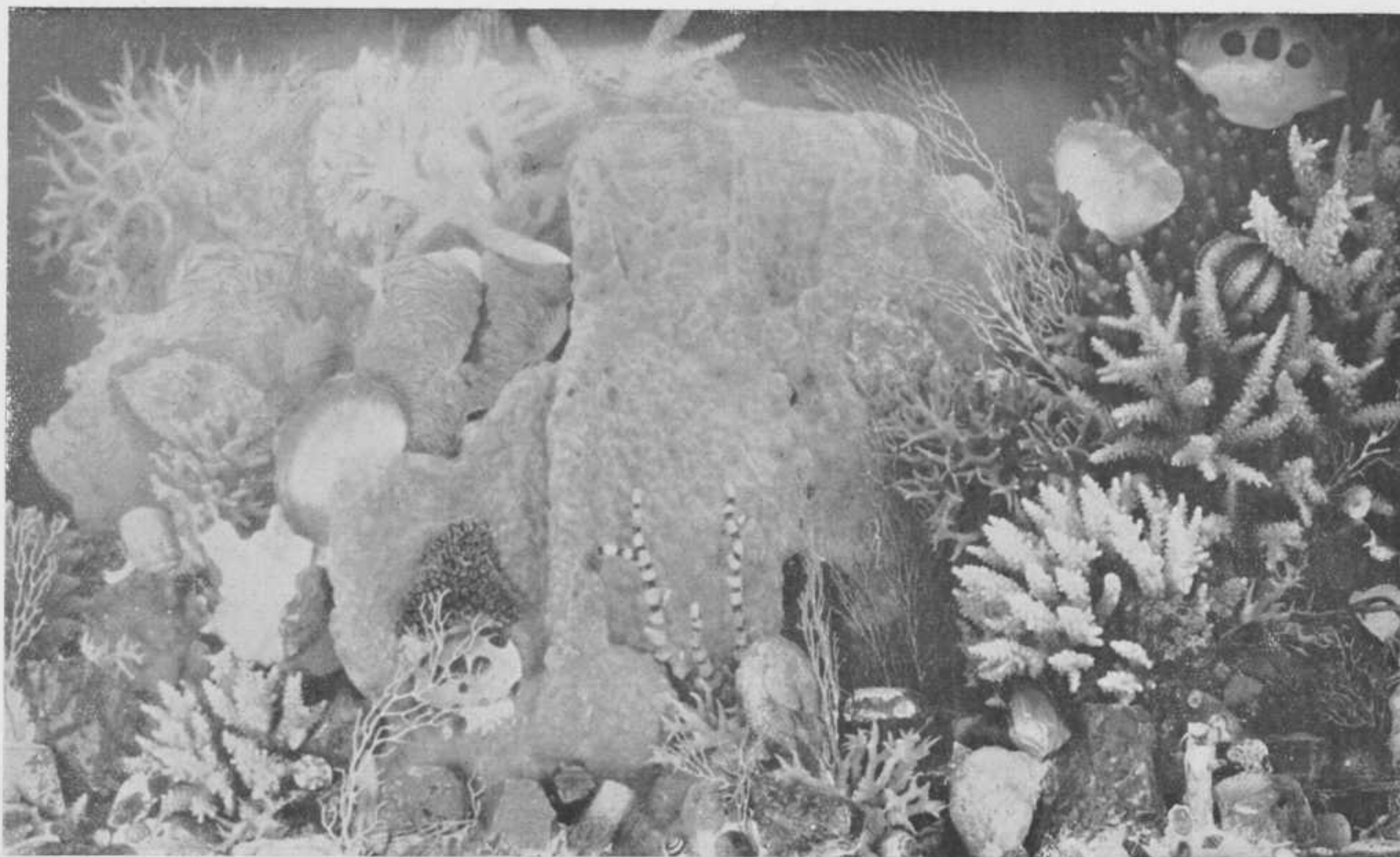

Foto O. W.

Schatten uit Koepangs zeetuinen bijeen: De gestreepte takjes op het midden der foto zijn de z.g. akar-bahar-batoe takjes. Timor.

lijk zijn? Zelf niet anders dan stukken van de natuur, voor wie bestaan nog volkomen synoniem is met beurtelings slapen en zoeken naar eten. Voor hen is de zee een kom vol voedsel, Timors land moeilijk bebouwbaar zonder meer; schelpen vinden zij mooi, omdat er geschikt zout uit zeewater in gewonnen kan worden, of omdat voor de kleinere parelmoerhoorns vrij veel geld te maken is. Als ik wijs op een prachtig vischje, dat tusschen den zeebuit van dien morgen ligt, en vraag, wat dat voor soort is, gooien zij het weg en antwoorden alleen: „Is niet eetbaar”.

Hoe dikwijls is mij in de Tropen duidelijk geworden, dat een zekere materieele verzadiging *conditio-sine-qua-non* is voor ideële appreciaties.

In Namosain heb ik talrijke vrienden, waaronder een kinderlijk Christendom alle namen van Jesus' apostelen verdeeld heeft: Lucas,

Petrus, Johannes, Paulus, enz. Verder twee Nicolazen, waarvan een nog geregeld bij Australië parels gaat duiken. Het is een kalme, krachtig gebouwde kerel, die mijn koffers aan wal heeft gebracht, toen ik in Koepang aankwam. Sinds de fooi, die ik toen gegeven heb, heeft hij al driemaal gevraagd, of ik hem niet in dienst wil nemen. Uit zijn verhalen blijkt mij, dat het parelduiken voor hem een beroep is als het „dooden-val” doen voor een circusartiest. Ik heb voor hem ook een zelfde respect. Mijn belangstelling in het bestaantje van hem en zijn trawanten heeft hun volle sympathie: Misschien voelen zij in mij, vreemdeling, den twijfel aan de juistheid van de vrij algemeen slechte beoordeeling van hun ras: Twistziek, brutaal, eigenzinnig en weerbarstig; hoe is de Rotinees al niet genoemd door „mensen, die het weten kunnen”. Ik ken ze nog te weinig; weet wel, dat ze niet zijn onderdanig

Foto O. W.

Van Koepangs strand en zeetuinen bijeengegaard. Timor.

als de Javaan, bemerkte wel hun lust tot procedeeren, maar constateerde toch ook bij hen eigenschappen als gastvrijheid, ijver, leergierigheid, moed, opgewektheid en kunstzin.

Met nog eenigszins aparte adat, en ook geregeld contact onderhoudend met hun eiland van afkomst, leven in hun lage huizen in Namosain de Rotineezen bijeen. Op den harden grond meest zonder vloerbedekking staan hun palmbiad-woningen door elkaar; niet een met een eigen erf. De strafverzwaring van het gepleegd zijn op besloten terrein bij diefstal is hier ondenkbaar. Konden wij andere misdadigheden ook maar op dergelijke wijze onmogelijk maken; dit primair probleem heeft echter dikwijls in de schaduw

gestaan van de latere kwestie: hoe 't kwaad te straffen.

Tusschen de huizen loopen als geheel met de kinderen gelijkwaardige wezens kippen en varkens rond; de poesen moeten hier meer van genegenheid, dan van concreet voedsel leven. Als behaarde skeletten liggen ze in de zon verder uit te drogen. In een donkeren hoek zie ik kolossale schildpadden vastgebonden op hun dood wachten; enkele bloeden uit de grove papegaaien-bekken.

Voor het eerst valt mij op, dat de schildpadhuid met het zwaar ademen der beesten soepel meebuigt. Voor dergelijke groote schilden heb ik in het begin nog, meenend ze spotgoedkoop te krijgen, f 7,50 betaald; tot dat mijn jonge Rotineesche vriend Frans mij

Foto Zwerver.

Timoreesche volksfeesten met zang en dans te Koepang.

waarschuwde, dat *f* 2,50 voor de groote, en *f* 1,— voor de kleine reeds ruim betaald is, omdat men ze voor niets kan krijgen: „We gooiden ze vroeger altijd weg; hadt u ze in het begin maar gewoon meegenomen”, zei hij spijtig om mijn domheid, maar met onverbiddelijk besef van het recht zijner kampoenggenooten op een verminderde boete voor mijn fout om met hen zaken te doen alvorens vriendschap te sluiten. Van deze schilden laat echter slechts een dun schildpadhuidje los; de dikkere en ook wat duurdere soort is bij Koepang nog vrij zeldzaam. Het schildpadvleesch wordt door den Rotinees graag gegeten, die zich overigens voornamelijk met maïs voedt. 's Zondags feestelijk gekleed in warme kains, die gauw *f* 25,— het stuk kosten, en met een bizarre stroo-baret op, waarvan de vorm stellig uit den Portugeeschen tijd dateert, — (soms is die baret met een heelen papieren bloementuin versierd en dan loopt de drager er zoo hoogst komisch onder, alsof er voor Europeanen niets grappigs aan hem is) — gaat de Rotinees door de week in de armelijkste kleeerresten. Een baadje is voor den gewonen man al een zekere weelde. De vrouwen steken zich wijselijk in het donker, zoodat ze minder opvallen: het verschil met de Savoeneesche schoonen is belangrijk.

In het begin van 't dorp sluiten weer kinderen zich bij mij aan, roepend, dat men Frans moet waarschuwen: (zij weten, dat is mijn-heers speciale vriend) en dan, een heele troep nu, wandelen wij op naar het ietwat voornamer huis, waar Frans bij een magere tante inwoont. Ik heb het jong leeren kennen, doordat hij mij eens met vriendjes achterop is komen loopen om mij, tot mijn dubbele verbazing, in vrij goed Hollandsch te waarschuwen om niet zoo alleen naar het eenzaam Zuiden door te wandelen, want daar was nog niet lang geleden een sergeant, die er net zooals meneer van hield om met een kiektoestel er op uit te trekken, zonder bekende reden vermoord. Het verhaal bleek

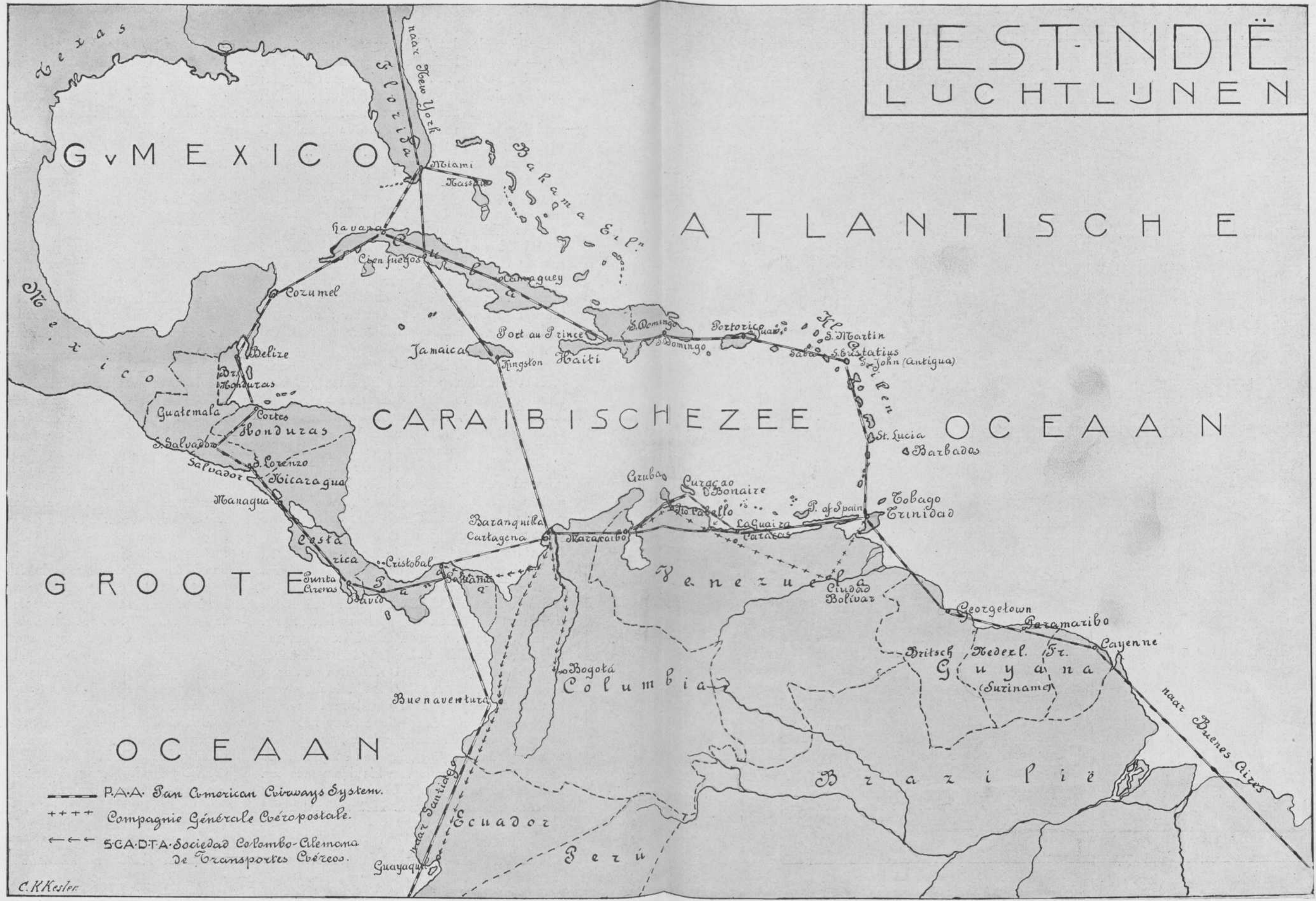
waar te zijn. Later heb ik ook in de kampoengs Allak en Bollok, in Timors onderkaak, wel gemerkt, dat een blanke daar geen alle-daagsch verschijnsel is.

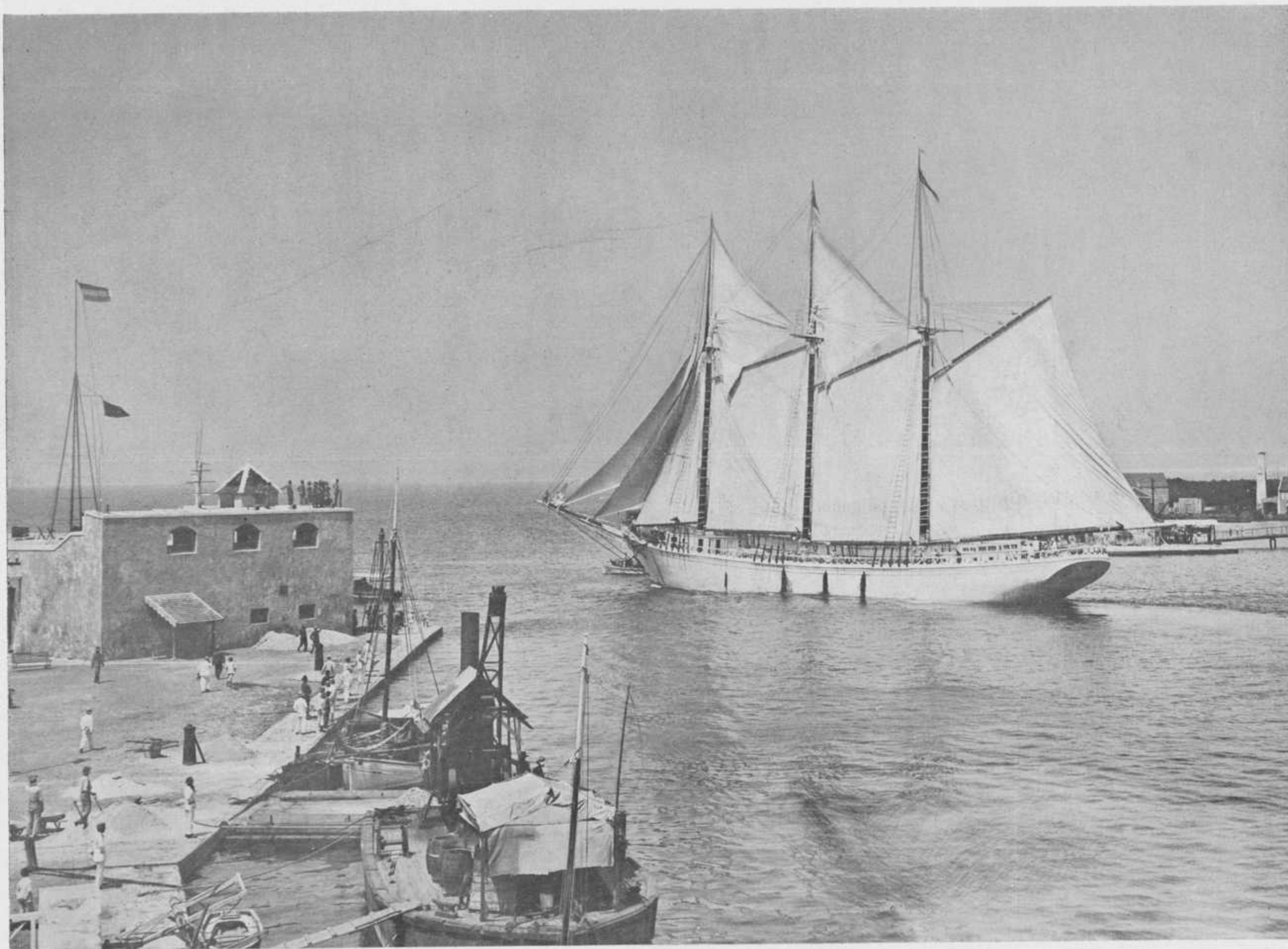
In de voorgalerij bij „tante” in Namosain stonden de stoelen netjes opgeruimd: op tafel. Een kip neemt haastig de beenen, en Frans komt voor den dag met nog een flink stuk afwezig bewustzijn in zijn aardige oogen. Hij lag in het goed donker van de achterkamer te slapen, maar mijn komst heeft hem plezierig gewekt. Dadelijk is hij leider van den op „lol” belusten jeugdtroep. En het zwemmen, dat zij dagelijks doen, is straks een feest, alleen omdat ik er nu bij ben. Het is werkelijk een wonder, zooveel goeds als men met louter belangstelling doen kan!

Even later drijven er een aantal vlerk-cano's boven Namosains zeetuinen midden in een gejoel van de watervlugge katjongs, die rond de prauwtjes plassend en plonzend in de glasheldere, blauwe zee mij, voordat ik meedoe, reeds alle warmte doen vergeten. Niemand vreest hier de haaien. „Alleen moet u niet naar de holten onder de koraal-plateau's duiken!”, raden zij mij aan, als ik mij ook eens naar den bodem gewaagd heb, een 5 meter diep, om den koraalrijkdom even „vast te houden”. „Want daar in die hollen liggen de monsters wel in het donker te loeren”, ze zijn er moediger dan in het zon-klare water boven de kleurige kalkbanken. „Overigens gaan ze aan den haal, als u alleen maar met uw handen door het water wuift” Ik ben zeker te oud om het te kunnen gelooven, hoewel hier sinds jaren even stellig onbezorgde jongens als hongerige haaien gezwommen hebben; en beperk verder het genot van mijn zeebad tot een telkens kortstondig heftig geploeter na een snellen duik in het ruime, rondom tevoren doorspiede, heldere nat, waarna ik mij even haastig weer in mijn cano werk. Mattheus is rustig aan het „oogst”-duiken gegaan, met een goedsluitenden duikersbril voor de oogen.

(*Wordt vervolgd*)

WEST-INDIË LUCHTLIJNEN

Verz. Kol. Inst.

Een schoener, de haven van Willemstad op Curaçao uitzeilend.

Foto Soubllette.

DE BETEKENIS VAN CURAÇAO VOOR DEN WERELDHANDEL. VERANDERINGEN IN DE LAATSTE 25 JAAR

door C. K. KESLER.

VIII.

Wie na een afwezigheid gedurende enkele jaren weer eens op Curaçao terugkeert, wordt ongetwijfeld getroffen door de groote veranderingen, die daar in dat tijdvak zijn voorgevallen. Die opmerking is trouwens niet alleen ten opzichte van dat eiland te maken; na een jaar verlof weer in de West teruggekeerd, bemerkt men onmiddellijk, dat, al gaat het niet altijd zoo snel als elders, ook daar het leven niet stil gestaan heeft en dat allerlei wijzigingen zich hebben voorgedaan. Maar de verandering, die Curaçao tijdens den oorlog en vooral kort daarna heeft ondergaan, is wel zeer opvallend en doet zelfs eenigszins Amerikaansch aan.

In het laatst van 1914 verliet ik het eiland. Hoewel in mindere mate dan in het Moederland, was ook daar de invloed van den oorlog te zien en te ervaren. De toestand, die er destijds allermint rooskleurig uitzag, was dat nog wat minder geworden door de stagnatie in allerlei, waarvan de welvaart afhankelijk was; in de eerste plaats wel door de groote belemmering, die de handel ondervond door het gebrekkige en soms zelfs in de oorlogsjaren geheel weggevallen verkeer met Europa. In 1920 kwam ik er gedurende eenige dagen nog eens terug, juist in den tijd, toen de werkzaamheden ten dienste van het oliebedrijf in vollen gang waren.

Die hadden aan het, kort voor en tijdens den oorlog zoo doodsche en stille, eiland een geheel ander aanzien gegeven en de veranderingen, die toen bezig waren zich te voltrekken, zijn in de volgende jaren snel voortgegaan en hebben het eiland een totaal vernieuwd aanzien gegeven. Vóór de vestiging van het oliebedrijf kon men het gevoegelijk verdeelen in twee deelen, „Punda”, de stad en „koe-noekoe”, de buiten-districten, dus, wat buiten de stad lag. Al is het eiland ook maar klein, naar „koe-noekoe” gaan was toch een heele onderneming, want voor

het vervoer was men voor zichzelf aangewezen op een rijpaard of een „karosji” (rijtuig) met een paar magere trekpaarden en voor de bagage op een „tranvia” met een „boerikoe” of een „mula” (vrachtkar met een ezel of muilezel). Auto's waren er slechts enkele, particulier eigendom; huur- en vracht-auto's waren nog vrijwel onbekend. Het was nog maar eenige jaren geleden, dat de eerste auto op het eiland aangevoerd werd en tot groote verbazing der neger-bevolking zonder een paard of ander trekdier ervoor rondreed; „karosji sin kabaj” (rijtuig zonder paard) werd het nieuwe verbazing-wekkende voertuig in den volksmond al spoedig genoemd.

Een tocht van de stad naar Westpunt en terug duurde destijds allicht een paar dagen en was niet bepaald een plezier-uitstapje, vooral ook omdat er heel wat goede wil noodig was, om tijdens het laatste gedeelte van den tocht van een weg te kunnen spreken. Inderdaad, vóór 1914 kon men in vele opzichten Curaçao vergelijken met ons land in de 17e of 18e eeuw, in het bijzonder als men de stad verliet en zelfs dat was eigenlijk voor die vergelijking niet altijd noodig.

In enkele jaren is dat geheel veranderd. In 1920 waren Willemstad en omgeving druk bezig, zich te moderniseeren en sedert is dat proces snel voortgegaan door de nieuwe behoeften, die de petroleum-nijverheid schiep. Een geheel nieuw bedrijfscentrum met fabrieks-installaties en moderne woningen voor employé's verrees ten Noorden van het Schottegat; andere centra werden gevestigd aan de Caracas- en Bullenbaai aan de Zuidkust; de stad werd in velerlei opzicht gemoderniseerd, nieuwe wegen werden aangelegd en oude voor het, zich steeds uitbreidende, verkeer geschikt gemaakt, kortom, het was, alsof het eiland en Willemstad in het bijzonder door een tooverstaf tot nieuw leven gewekt waren.

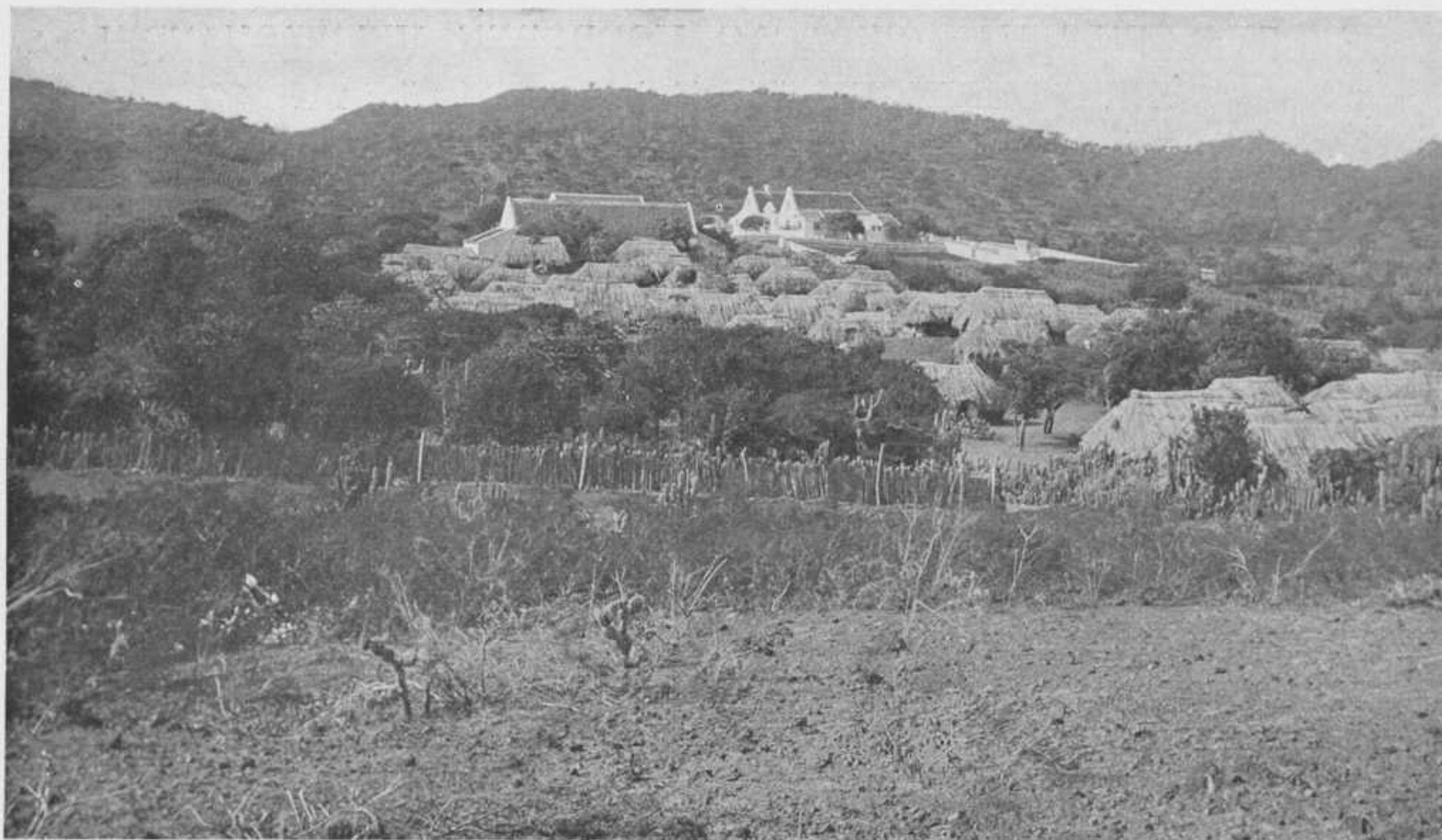

Foto Soublotte.

Het dorp Santa Martha in een typisch landschap van Curaçao. West-Indië.

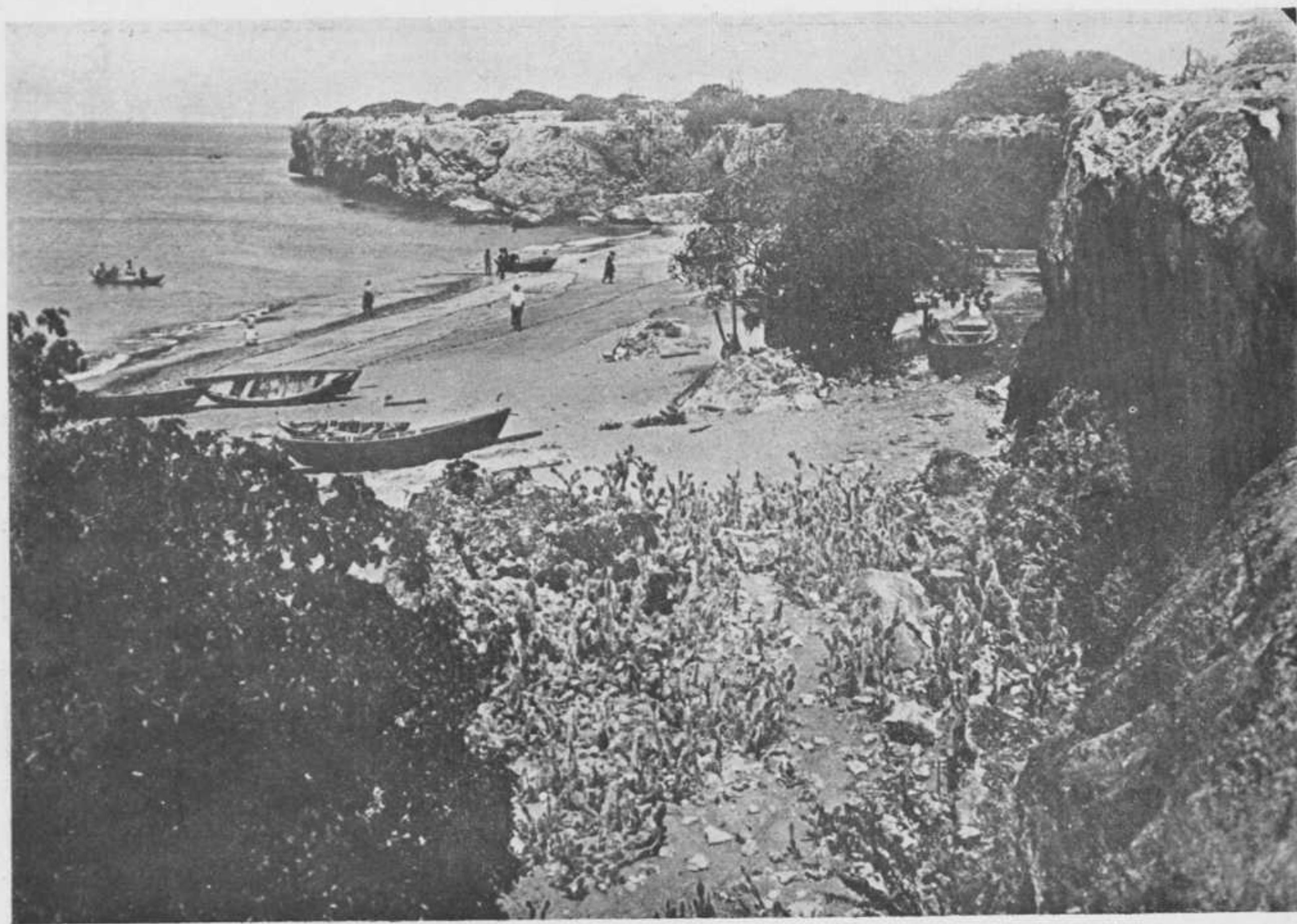
In de eerste plaats spiegelde zich de nieuwe toestand in 's Lands financiën af. In 1918 nog sloot de rekening van het geheele gebied met een bedrag van f 1.794.732.— aan uitgaven, waartegenover f 907.265.— aan inkomsten stonden, wat dus een bijdrage van f 887.467.— van het Rijk tot dekking van het tekort noodzakelijk maakte. In de volgende jaren vermeerderde de Rijks-bijdrage aanvankelijk wel, maar daalde daarna snel, zoodat sedert 1927 het Rijk niet meer door een subsidie in het tekort behoefde te voorzien.

Zooals uit een vorig artikel duidelijk zal geworden zijn, is, wat zijn scheepvaart-verbindingen met het Moederland en met den vreemde betreft, Curaçao ongetwijfeld als het centrum onzer belangen in de Caraïbische Zee te beschouwen. Behalve de lijnen toch van de K.N.S.M. zijn er niet minder dan 13 buitenlandsche lijnen, waarin het eiland is opgenomen. Anders is het echter met zijn belang voor het meest moderne vervoermiddel, de luchtvaart. Daarvoor is

het minder gunstig gelegen dan ons andere West-Indische gebiedsdeel, Suriname.

Het machtigste lichaam, dat thans de belangen der luchtvaart in die streken verzorgt, is de P.A.A. (Pan American Airways System). Machtig is in dit geval werkelijk geen te overdreven adjectief; de werkzaamheid der P.A.A. toch bestrijkt niet minder dan 33 landen en de totale afstand, waarover gevlogen wordt, is 22.625 mijlen. Er zijn thans 139 vliegtuigen in bedrijf en de veiligheid van het verkeer wordt gewaarborgd door den dienst van 72 radio-stations. Tot November 1932 werden er 221.665 passagiers en 11.594 lbs. vracht en mail vervoerd. De P.A.A. heeft 2.061 personen in dienst en met rechtvaardigen trots kan zij constateeren, dat de regelmaat, waarmee de verschillende diensten verricht worden, het fraaie cijfer van 99.678 % aanwijst.

De vlieg-route, die voor Suriname van belang is, loopt van New-York over Miami in Florida, over de Groote Antillen naar

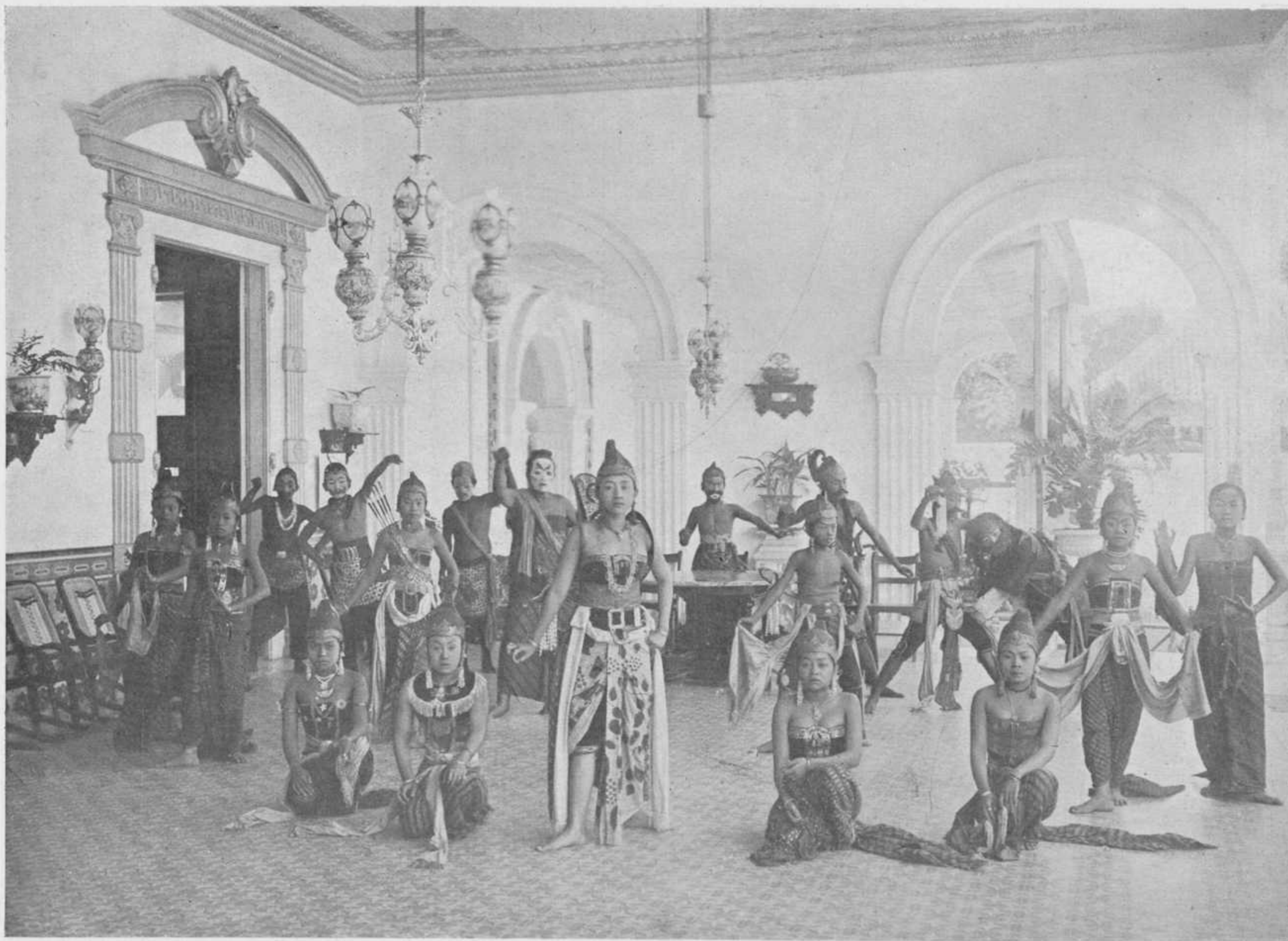

Curaçao. Strand op Westpunt.

Paramaribo en verder langs de Oostkust van Zuid-Amerika. Een andere lijn gaat van Miami naar het Westen en volgt de Westkust van Zuid-Amerika tot Santiago de Chile. Vandaar gaat deze dwars over het vasteland naar Buenos-Aires en Montevideo. Gedurende eenigen tijd is er een zijlijn geweest, die van Panama over Cartagena en Barranquilla naar Willemstad liep en waardoor Curaçao dus in snelle verbinding met Maracaibo en La Guaira was. De exploitatie van deze lijn werd echter op 1 Juli 1931 gestaakt wegens verminderde subsidie van de Vereenigde Staten en, omdat de geldmiddelen van Curaçao niet toelieten, haar te subsidieeren. Reeds daarvoor was van uit Colombia, waar de z.g. S.C.A.D.T.A. luchtlijnen exploiteert, getracht, Curaçao in dat verkeer op te nemen. Ook deze pogingen

leverden echter geen bevredigend resultaat op, waarom zij gestaakt werden.

Curaçao is echter, zoodra de omstandigheden verbeteren, ertoe in staat, vliegtuigen op zijn grondgebied te ontvangen. De S.C.A.D.T.A. gebruikte voor haar watervliegtuigen als proef het Schottegat; ten behoeve der P.A.A. vliegtuigen werd daarna een landingsterrein bij Hato in gereedheid gebracht. Behalve hierdoor, is Hato ook nog in ander opzicht merkwaardig. Daar vindt men n.l. de bekende grot, een der vele hollen in het gesteente van de Noordkust. In die grot is tevens de eenige bron op het eiland te vinden, die, naar men verzekert, zelfs in de droogste perioden — en die kent het eiland heel wat — nooit geheel opdroogt. Een bezoek aan de grot is niet zoo gemakkelijk. Langs een steilen rotswand heeft men

Het tooneel Wajang Wong in hofkringen. Vrouwelijke gecostumeerden op den voorgrond. Een spel, gegrond op den Hindoetijd, nog in vollen bloei in de Mohammedaansche Vorstenlanden op Java.

op te klimmen, om den ingang te bereiken en, hoewel de rook der fakkels, die de geleiders medenemen, niet zoo aangenaam is, loont het beklimmen van den rotswand en het doorloopen van een paar bereikbare gangen toch

wel de moeite. Een bezoek aan de grot van Hato staat dan ook geregeld op het programma van toeristen, die het eiland bezoeken.

(Wordt vervolgd)

DE VERSCHIEDENHEID DER VOLKEN IN INDIË ALS UITVLOEISEL VAN WOONPLAATS EN BESCHAVING.

MIDDEN-SUMATRA

door Prof. Dr. A. W. NIEUWENHUIS.

XX.

Neemt men in aanmerking, dat voorwerpen van veel vergankelijker grondstoffen als bamboe, kalebassen, hout, vlechtwerk enz. voor huishoudelijk gebruik voor koken, waterdragen, bewaren tegen vocht en ongedierte vroeger in gebruik moeten zijn geweest, terwijl ijzer in hoofdzaak voor wapens versmeed werd, dan gevoelt men ook op dit gebied der nijverheid een krachtigen vooruitgang. Voorzoover hier sprake kan zijn van werkelijke kunstindustrie, en dat is dikwijls het geval, hebben wij er ons rekenschap van te geven, dat deze haar ontstaan ook in het bijzonder te danken heeft aan den nieuwen, maatschappelijken levensvorm, dien de toenmaals ingevoerde despotische rijken schiepen. Daar de handel en scheepvaart zeker evenzoo van dezen in hooge mate afhankelijk zijn geweest, dienen wij voor het goede inzicht eerst bij die politieke zijde van het volksbestaan te vertoeven. Wij Westerlingen van den tegenwoordigen tijd zullen altijd eenige moeite hebben met de gewenschte gemoedsrust de wording en het bestaan van Oostersche despotische rijken te beoordeelen. Inderdaad geven deze aanleiding, dat onder de bevolking zulke scherpe scheidingen ontstaan in standen, waarvan alleen een klein gedeelte het heerschende wordt, dat men goed in aanmerking moet nemen, op welke grondslagen dat alles ontstond, om het naar waarde te schatten. Wanneer wij oordeelen naar de Indonesische volken, die de oorspronkelijke toestanden in hun bestaan tegenover de vreemde invloeden het best bewaard hebben zooals de Dajaks,

Alfoeren en Papoea's, dan moeten die in de samenlevingen der voor-Hindoe'sche tijden zeer zwaar geweest zijn. Verdeeld in kleine stammen, voortdurend met de hen omringende in onmin of oorlog, moesten zij hun wijze van leven geheel naar de eischen eener verdediging tegen hunne naburen inrichten. Vandaar dan ook hun samenwonen in een zelfde vesting-woning, die op de meest verschillende wijze op weerstand tegen een overval of belegering was toegerust. Daardoor werd onevenredig veel arbeid voor deze woningen vereischt, die aan hun landbouw en andere middelen van bestaan ten goede had moeten komen. Zelfs de huishoudingen moesten worden gevoerd in eenen vorm, dat men met zijn klein, maar onmisbaar bezit in een oogenblik de bosschen in kon vluchten. Al deze verhoudingen bestaan in zeer afgelegen streken nog tot op den huidigen dag en geven ons naast de uiterst ongunstige endemieën eene verklaring van het zeer gering aantal menschen, die op zulk een laag standpunt van beschaving blijven leven. Zij hebben zich in den loop der tijden alleen daar eraan kunnen onttorsten, waar als in het tropische hooggebergte of in de gematigde luchtstreken betere, natuurlijke gezondheidstoestanden den menschen lichamelijk en geestelijk bevorderlijk waren.

De stichting der despotische rijken heeft aan de zoogenaamde klimaatsinvloeden weinig kunnen veranderen, maar uit het oogpunt van maatschappelijke veiligheid en daarmee ook voor het materiele bestaan der

menschen zeker veel ten goede uitgewerkt. Om van dit laatste slechts eene enkele zijde te noemen, stelle men zich voor het verschil in de mogelijkheid tot een goeden sawah-aanleg met zijn uitvoerige bevoeiings- en nivelleeringswerken onder het enge stamwezen en in de uitgestrekte rijken, waar eene despotische overheid de volksverhoudingen beheerschte. Als uitvloeisel van deze en andere wijzigingen in het volksbestaan zijn wij dan ook gedwongen om eene veel grootere dichtheid der ingezetenen dier rijken aan te nemen. De omvangrijke bouwvallen uit die tijden kunnen trouwens slechts onder talrijke inwoners ontstaan zijn.

Deze algemeene trekken kunnen nu op het gebied der kunstnijverheid met de bijzondere gewoonte van het Indische vorstenbestuur worden aangevuld, dat het bevorderen der vervaardiging van fraaie en kostbare gebruiksvoorwerpen algemeen daarbij betrokken is. Tot de omgeving eener Indische hofhouding behooren ook de voortreffelijkste werkkrachten onder de nijveren, die onder de grooten van het rijk een goeden afzet hunner voortbrengselen vinden, trouwens in den regel in opdracht van dezen werken. In Indië vinden wij dan ook de hoogste ontwikkeling op velerlei gebieden der kunstnijverheid daar, waar vroeger of nog heden despotische rijken hun eigenaardige invloeden op het bestaan der menschen hebben geëfend.

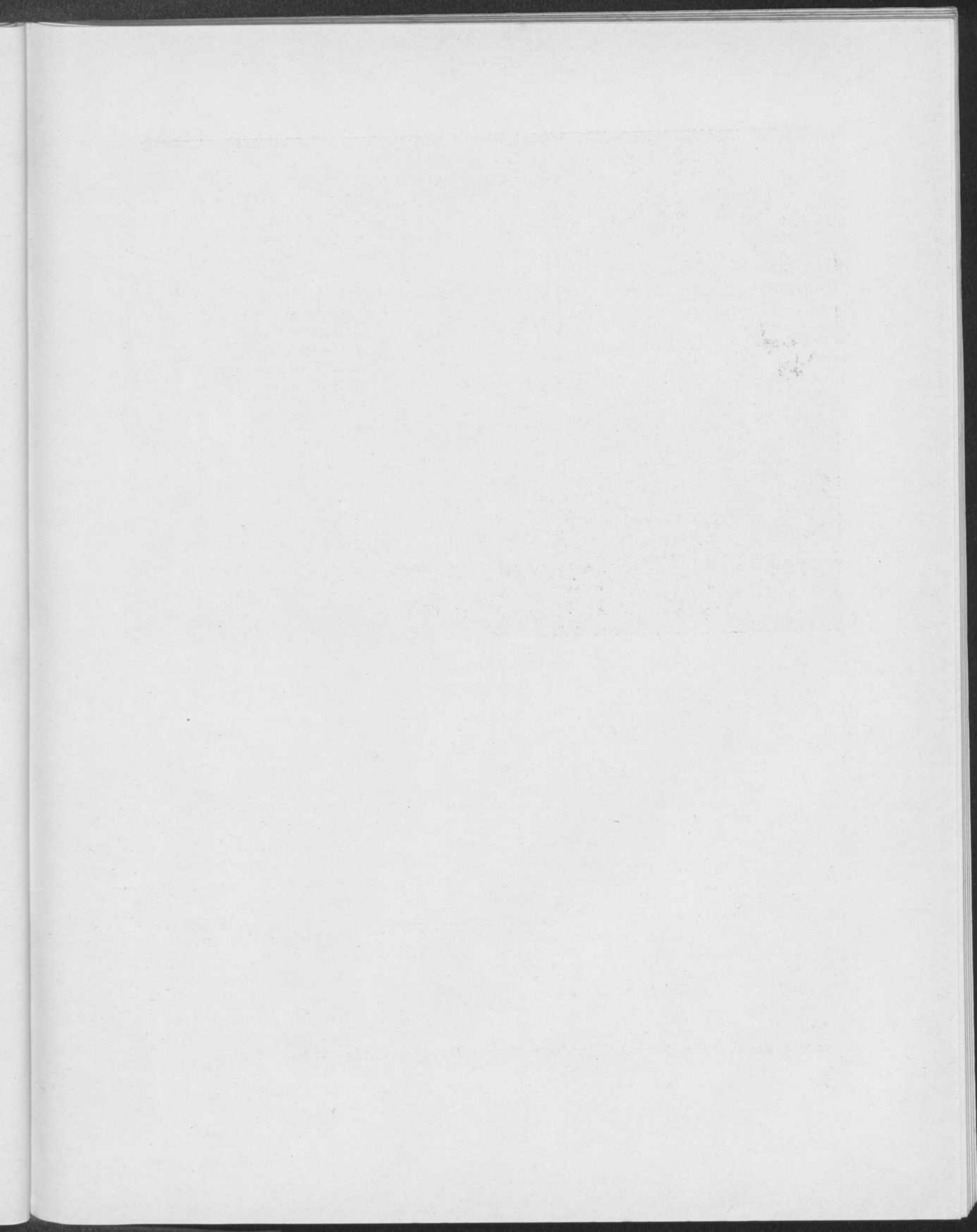
Zooals begrijpelijk zijn zal, behoort hiertoe ook een sterke verandering in de maatschappelijke inrichting der Indonesische samenlevingen. Deze waren en zijn nog in het tijdvak der stammen zeer democratisch van aard, zelfs zoo dat men bijv. in Nieuw-Guinea geen hoofden in het stamverband aantreft, wel invloedrijke, op persoonlijke eigenschappen steunende personen. Bij andere volken als de oorspronkelijke Dajaks bezitten de hoofden zoo weinig werkelijke macht, aan hunne geboorte ontleend, dat het soms vrij lang duurt, voor men hen als invloedrijke personen tegenover anderen uit den stam herkent. Aan dit alles komt nu in een Indisch despotisch rijk een einde en

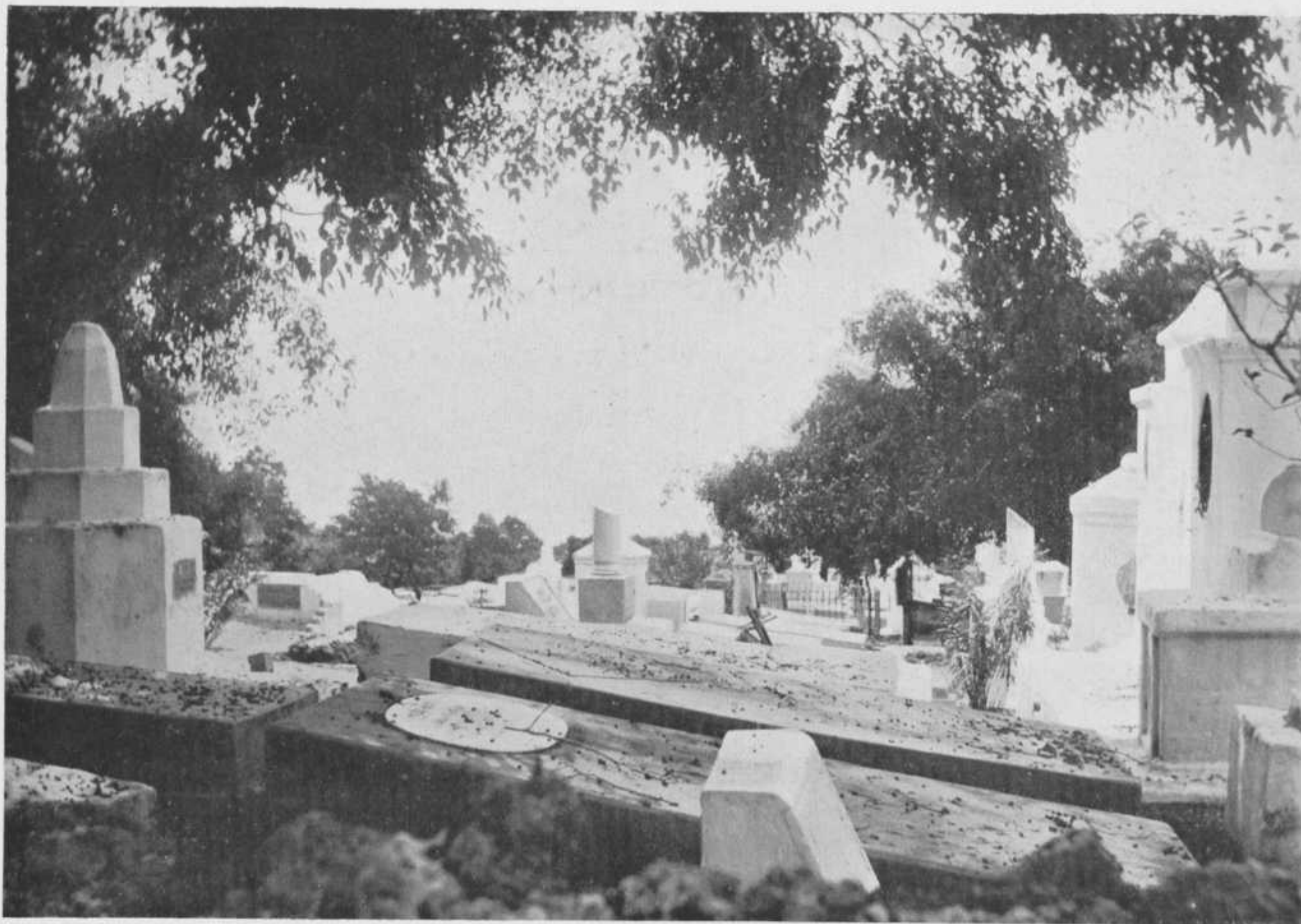
wanneer men de bevolkingstoestanden op Java bijv. in dit opzicht beziet, dan blijkt wel, hoe grondig dit geschieden kan.

Aan de Indische volken, ook aan die van Sumatra, komen nu de menschelijke eigenschappen van gehechtheid aan en ontzag voor de voorvaderlijke instellingen in sterke mate toe. Vandaar dat bij een krachtig volkskarakter de weerstand, om die op te geven, veel grooter is dan bij een zwakker volkswezen. Als kenmerk voor de flinkheid van de bewoners der Padangsche Bovenlanden kan daarom op overtuigende wijze gelden, in welke mate hunne oude, echt Indonesische maatschappij in den Hindoetijd is veranderd of blijven bestaan.

Zooals wij vroeger reeds vermeldde, verlegde het Hindoerijk Malajoe zijn bestuurscentrum van de gevaarlijke ligging aan de monding der Djambi-rivier naar het gebergte in het binnenland en bestond hier dan ook veel langer dan zijn machtige mededinger Çriwidjaja in het Moesigebied. Eerst gedurende de binnenlandsche Padri-oorlogen in het begin der vorige eeuw werd er door de partij der Mohammedaansche drijvers een einde aan gemaakt. Vele eeuwen hebben de Hindoe-instellingen dus wijzigend op de Indonesische van het volk kunnen werken. Zien wij nu, welke uitwerking dit gehad heeft, dan krijgen wij daarin weer een krachtig bewijs voor de sterkte van het volksbestaan der Minangkabauers. Vooreerst dan dient in dit opzicht in het licht te worden gesteld, dat despotische rijken met despotische wetten en gebruiken onder dit bergvolk niet tot ontwikkeling zijn gekomen. Hoewel wij niet tot in bijzonderheden van de inwendige inrichting dier rijken op de hoogte zijn, weten wij toch van hunne vorsten, dat zij wel zeer veel aanzien genoten, ook wanneer zij er de personen naar waren, het aanzien en de macht van hun rijk sterk hebben kunnen doen toenemen, maar een werkelijk despotisch bestuur, dat het vroegere volkswezen doordrong en op den duur verdrong, hebben zij niet kunnen voeren.

(Wordt vervolgd)

Het oude kerkhof van Koepang aan den weg naar Namosain in de kampoeng Noenhila. Timor.